

3. L'impacte de les noves tecnologies en la comunitat universitària

Des de la meitat del primer decenni del segle XXI hem assistit a un augment exponencial de l'impacte tecnològic en la nostra quotidianitat, tant en les accions individuals com en les col·lectives. Les tecnologies exerceixen una influència de tal importància que han arribat a definir les dinàmiques del marc social actual, i han creat noves modalitats de comunicació, d'accés a la informació, d'organització, de treball i d'oci. En el cas de les xarxes socials i, en general, dels mitjans socials tecnològics de comunicació, es va reconèixer globalment la seva rellevància en el paper que van protagonitzar en el context politico-social de la primavera àrab, l'any 2011 (Soengas, 2013; Gonzalez-Quijano, 2011), tot i que el seu moment àlgid ja s'havia iniciat un parell d'anys abans, pels volts del 2007.

La comunitat universitària no és aliena a aquest context tecnològic, ben al contrari. La presència de la tecnologia en el dia a dia universitari és inqüestionable, ja que s'implementa en les diferents dimensions

acadèmiques: des de les mateixes accions educatives a les organitzatives i les comunicatives. Utilitzades com a mitjà natural o com a recurs, les tecnologies han definit múltiples aspectes de la vida universitària.

3.1 L'assimilació de les tecnologies en l'entorn universitari

La varietat d'àmbits de l'entorn universitari en els quals les noves tecnologies han estat aplicades permet distingir diferents lògiques d'ús. Observem amb deteniment cadascun dels aspectes de la vida universitària en què la presència de les noves tecnologies ha assolit una rellevància significativa:

a) L'organització, la comunicació i l'avaluació acadèmiques

Aquests àmbits disposen d'un recurs digital que ha esdevingut el mitjà propi complementari al contacte personal a l'aula: es tracta del campus virtual. En aquest espai, els docents dipositen i organitzen el

contingut acadèmic, donen les indicacions oportunes sobre els sistemes d'avaluació, avisen de les novetats i els canvis d'última hora, reben els treballs o exàmens fets en línia pels alumnes i indiquen la feina que cal preparar per a la sessió següent. Els campus virtuals inclouen un apartat de discussió o fòrum vinculat al correu electrònic personal dels estudiants, de manera que aquesta eina suposa la via de contacte més efectiva a l'aula, ja que la recepció de les notificacions és instantània. Així mateix, l'ús de la plataforma exigeix que el docent faciliti tota la informació sobre la planificació de l'assignatura i l'avaluació, així com la matèria docent, la bibliografia i els recursos dels quals disposa l'alumne. En general, es tracta d'una eina que dona bons resultats i que afavoreix que l'alumnat pugui mantenir el ritme de l'assignatura, fet que n'explica l'ús generalitzat. Val a dir, però, que la comunicació mitjançant aquesta eina no és intragrupal (encara que, tecnològicament, ho permeti), ja que l'emissor del missatge acostuma a ser el docent i l'alumne és un interlocutor passiu, cosa que no disminueix la seva utilitat comunicativa ni el valor com a mitjà d'aprenentatge en línia complementari a l'aula.

b) El treball individual

Les tecnologies han canviat radicalment les dinàmiques i els mètodes de treball acadèmic, tant per als alumnes com per als docents i els investigadors. Un aspecte en el qual l'impacte del canvi ha estat destacat és l'adquisició de la informació: no més cal recordar que, fa uns quants

anys, no es disposava de recursos que avui dia semblen bàsics per a la recerca i la preparació de material i de treballs acadèmics, com la consulta digital d'articles, de llibres, de bases de dades, de referències bibliogràfiques, de diccionaris i d'eines i recursos metodològics, entre d'altres. No només la manera d'obtenir informació ha canviat a causa de les tecnologies, sinó també la de processar-la, tractar-la i presentar els resultats finals, gràcies als diferents programes i recursos informàtics. Tinguem present que, en l'entorn universitari, el context analògic no fa tants anys que va ser substituït pel digital.

En tercer lloc, cal assenyalar l'efecte de les noves tecnologies en tres aspectes del treball individual que resten interconnectats: l'organització, els espais i els recursos materials. D'un temps ençà, l'aparició de l'anomenat núvol, l'espai virtual d'emmagatzematge allotjat a Internet, ha modificat els tres aspectes esmentats, i els ha conferit trets més dinàmics. Per a l'usuari, tenir els arxius i les dades al núvol comporta la multiplicació dels espais de treball, ja que la informació és accessible des de qualsevol dispositiu, sia l'ordinador o el portàtil (personal, de la feina, d'una biblioteca, de la sala d'ordinadors), la tauleta, el mòbil, etc. Els recursos materials necessaris, en conseqüència, es minimitzen: l'emmagatzematge a Internet suposa que ja no sigui necessari ni tan sols portar a sobre una memòria USB, ja que l'internauta disposa de mitjans per accedir a la informació, treballar i desar els canvis realitzats.

Tinguem present que, actualment, les universitats ofereixen serveis de préstec d'ordinadors i consten de múltiples punts de connexió, de manera que els membres de la comunitat poden generar un espai de treball adequat i accedir als seus documents i dades gairebé en qualsevol moment i en qualsevol lloc, sense haver de preveure si disposaran o no de temps de treball i sense portar físicament amb ells cap tipus de dispositiu. Quant a la varietat dels mitjans digitals d'emmagatzematge, si bé el correu electrònic continua utilitzant-se per a l'autoenviament de documents, cada vegada s'opta més pel treball en línia o pels editors vinculats a un núvol, atès que els canvis es desen automàticament i que, fins i tot, es pot accedir als estats anteriors del document, tot en un únic arxiu. L'organització, doncs, també es veu optimitzada, cosa que contribueix a una ordenació més adequada del material.

Per concloure aquest apartat, una altra qüestió referent a l'organització en la qual s'ha fet palès la intervenció de la tecnologia és la relativa a la gestió de les tasques i del temps. Tot i que l'ús de les aplicacions pròpies d'aquests àmbits no s'ha generalitzat i tenen una repercussió menor que els altres aspectes assenyalats, una part de la comunitat universitària està avesada a l'ús d'eines digitals que permeten distribuir les tasques i portar un control de l'agenda personal i acadèmica: calendaris personalitzats en línia, aplicacions per anotar i organitzar tasques, etc. Aquells que les han integrades de manera eficient han arribat a substituir les dinà-

miques tradicionals per les digitals, ja que el funcionament d'aquestes darreres comporta una simplificació dels recursos materials necessaris i de l'esforç retentiu de l'individu.

c) El treball col·lectiu

En relació amb el punt anterior, les possibilitats del treball col·lectiu també s'han ampliat gràcies a les tecnologies, que han posat al servei dels usuaris eines d'implementació fàcil que afavoreixen la cooperació i l'activitat conjunta. Aquests recursos són cada vegada més interactius, de manera que no només ofereixen una manera més senzilla i ordenada de compartir material i informació, sinó que també inciten a la participació dels individus que duen a terme un treball en equip. Les eines comunicatives bàsiques són el correu electrònic i la missatgeria instantània, però productes com el Google Drive (l'emmagatzematge o núvol de Google, en el qual ja hi ha disponibles els editors i els programes necessaris per treballar amb la informació que allotgem) tenen espais propis d'interacció en els quals diversos usuaris poden treballar de manera simultània en un mateix document des de dispositius diferents, cosa que ha suposat un canvi metodològic significatiu. Cal esmentar també altres serveis d'emmagatzematge, com el Dropbox, i d'espais comunitaris virtuals, com el Google Sites o les wikis. Així mateix, han experimentat una bona acollida les eines de planificació col·lectiva, com el Doodle. Pel que fa a les eines que hem comentat en l'apartat anterior, les que s'utilitzen

en l'àmbit personal per administrar les agendes o les tasques pendents, també permeten compartir i gestionar calendaris o llistes de comeses entre diferents usuaris d'un equip o d'un col·lectiu, cosa que millora l'organització dels projectes comuns i optimitza els esforços i el temps de cadascun dels membres del grup.

d) La imatge personal en els àmbits social i lúdic

Les relacions socials i la creació d'espais lúdics col·lectius suposen una part rellevant de les dinàmiques generades a la comunitat universitària, que té una vida pública molt activa. Els mitjans socials tecnològics de comunicació emprats pels membres de la comunitat per tal de cultivar aquestes relacions presenten certes especificitats: per exemple, en l'entorn universitari es detecta una tendència a l'ús del correu electrònic àdhuc fora de les aules, mentre que, en altres comunitats, el seu ús pot ser menys freqüent. Tot i així, quan es tracta específicament de la cura de la imatge personal, les eines tecnològiques que es fan servir són les usuals dins dels àmbits socials i lúdic: principalment, les xarxes socials, com Facebook, Instagram i Twitter, i la missatgeria instantània, com WhatsApp. Cal tenir present que el col·lectiu predominant de la comunitat és l'alumnat, format majoritàriament per individus caracteritzats, en consonància amb la franja d'edat en la qual se situen, pel fet que donen una gran importància al perfil personal que presenten a les xarxes socials.

e) La imatge personal enfocada a l'àmbit professional

Un sector concret dins de la comunitat universitària, normalment format pels membres del PDI i els estudiants que es troben a segon i tercer cicle (màster i doctorat), utilitza les tecnologies de la comunicació per treure'n un profit professional mitjançant la cura de la imatge personal. Aquest objectiu s'assoleix treballant sobre l'empremta tecnològica a la qual tota la població està exposada. Xarxes socials com LinkedIn i Academia.org són els mitjans principals per tenir cura de la imatge personal en un marc professional, però no són les úniques eines disponibles: s'han de tenir present, així mateix, els blogs i pàgines web personals, els espais individuals als webs institucionals (d'universitats, centres i col·lectius) i la indexació de treballs propis en els recursos digitals especialitzats.

f) Direcció i organització universitària, gestions

Com succeeix en tota institució i en tota empresa, hi ha diferents lògiques implicades en el funcionament de la universitat que se sostenen o que troben suport en la tecnologia. La direcció i l'organització dels centres requereix eines tecnològiques que es fan servir per a la comunicació i la gestió, des del correu electrònic, que és el servei més bàsic, fins als programes informàtics específics mitjançant els quals es gestionen múltiples aspectes: la distribució i la reserva d'espais del campus, la matriculació dels alumnes, l'assignació d'assignatures als docents, tots els

assumpes econòmics implicats en el funcionament de la universitat, etc. El disseny d'aplicacions concretes per a determinades tasques ha permès optimitzar la feina de l'administració del centre. Aquesta millora també afecta els alumnes, els quals disposen d'espais electrònics o intranets on poden consultar les seves dades (informació personal, docent i econòmica) i dur a terme certes accions que ja no requereixen desplaçaments i que no estan subjectes a un determinat horari. Per exemple, el procés de matrícula i les posteriors modificacions han passat a fer-se en línia, cosa que permet estalviar temps als estudiants i descarregar de feina les secretaries, que es reserven les hores d'atenció per resoldre les incidències. Igualment, els alumnes tenen la possibilitat de sol·licitar certa documentació en el seu espai personal (còpia o certificat de la matrícula, consulta i pagaments de rebuts, expedient acadèmic, certificat personal o acadèmic, etc.) i, si es vol en format digital, aquesta es genera i s'obté, en alguns casos, de manera instantània. Els estudiants que reben algun tipus de beca que impliqui una prestació de col·laboració en la universitat poden, fins i tot, consultar les dades fiscals i descarregar-se la documentació mitjançant un intranet específica. També tenen intranets pròpies els col·lectius del professorat i el personal de serveis, des de les quals poden realitzar gestions (per exemple, proposar cursos, matricular-se a formacions internes, inscriure's a convocatòries de trasllat, accedir a serveis d'avaluació i gestió de la recerca, etc.) i accedir

a informació i a documentació. En conclusió, la tecnologia ha esdevingut fonamental en les diferents lògiques de l'organització i l'administració dels centres universitaris.

g) Comunicació entre l'administració i la comunitat, publicitat

Per últim, reparem que els mitjans tecnològics són els que regeixen bona part de la comunicació entre l'administració i la comunitat universitària. Com s'ha assenyalat en el punt anterior, les intranets permeten consultar informació personal, acadèmica, fiscal, administrativa, etc. Les pàgines web, els campus virtuals, les xarxes socials i els blogs tenen com a finalitat mantenir la comunitat universitària al dia de tot allò que pugui ser del seu interès, des de la informació docent i de serveis fins a la vida cultural que es genera entorn del centre o els diferents protocols que cal seguir en determinades situacions. Les novetats i els diferents esdeveniments també es comuniquen per les webs, les xarxes socials i els blogs, i, amb menys freqüència, s'anuncien per correu electrònic. Alguns centres disposen d'aplicacions pròpies pensades per millorar la comunicació amb els alumnes, a través de les quals aquests poden, per exemple, rebre notificacions amb les seves qualificacions, entre altres serveis. Atès que el públic principal de la universitat es troba còmode amb les noves tecnologies, els centres fan inversions significatives en publicitat mitjançant aquests canals, que s'han convertit no només en les principals vies de comunicació dins la comu-

nitat universitària, sinó també en els mitjans de promoció més eficaços.

Podrien assenyalar-se altres usos de la tecnologia, com el pedagògic, encara que aquest té més presència en les etapes educatives prèvies als estudis universitaris. Amb el que hem vist fins aquí, però, queda clara la inclusió tecnològica en els diferents àmbits de la vida universitària, sia com a recurs complementari, sia com a eina primordial.

3.2 Els mil·lennistes: la generació tecnològica

La penetració de la tecnologia en les diferents dinàmiques establertes en l'entorn universitari té èxit, en bona mesura, perquè la major part de la comunitat universitària es troba fa-

miliaritzada amb les noves tecnologies i té la capacitat d'assimilar ràpidament nous recursos i aplicacions. La comunitat es caracteritza per tenir membres d'un rang d'edat molt ampli: només en queden exclosos els individus de menys de divuit anys, edat mínima que han de tenir els estudiants al final del primer any acadèmic. Els sectors de PDI i PAS suposen una part reduïda de la comunitat, integrada majoritàriament per l'alumnat, una població més jove que la dels grups anteriors. A tall d'exemple, observem les dades de la Universitat de Barcelona (el centre d'educació presencial amb major nombre de matriculats) en una taula en la qual es visualitza la distribució dels alumnes matriculats en ensenyaments de grau segons el rang d'edat:³⁸

Taula comparativa del nombre de matriculats a la UB segons el rang d'edat en els darrers tres anys acadèmics. Dades corresponents als ensenyaments de grau dels centres propis

Rang d'edat	Curs 2014-2015		Curs 2015-2016		Curs 2016-2017	
	nombre matriculats	%	nombre matriculats	%	nombre matriculats	%
Fins a 18	22	0,05%	14	0,03%	14	0,03%
18-24	34.690	81,25%	34.909	81,92%	35.057	82,52%
25-29	4.572	10,71%	4.457	10,46%	4.214	9,92%
30-32	867	2,03%	820	1,92%	793	1,87%
33-44	1.604	3,76%	1.519	3,56%	1.465	3,45%
45-54	562	1,32%	513	1,20%	512	1,21%
55-64	247	0,58%	248	0,58%	276	0,65%
Més de 64	130	0,30%	136	0,32%	152	0,36%
Total	42.694		42.616		42.483	

38. Dades accessibles al portal d'estadístiques de l'àmbit acadèmic de la Universitat de Barcelona: <www.ub.edu/dades_academiques/index.htm>, consultat per darrera vegada el 17/11/2016.

Segons mostren aquestes dades, el nombre més elevat de matriculats es troba en la franja dels 18 als 24 anys, conjunt que suposa més del 80% del total de matriculats. El gruix d'alumnes que supera els 24 anys comença un procés descendent, tendència que es manté en els blocs d'edat consecutius. Si categoritzem aquests resultats segons les diferents generacions comunament establertes, trobem una absoluta preponderància de la generació Y, els membres de la qual són més coneguts com a mil·lennistes (*millennials*, en anglès). L'anomenada generació del mil·lenni està integrada per les persones nascudes entre el 1980 i el 1996. La categorització no és, però, unívoca: les dates fluctuen dins la literatura especialitzada. Seppanen i Gualtieri (2012) distingeixen fins a 21 perioditzacions diferents, atenent a diverses consideracions que mantenen un tret definitori invariable: els mil·lennistes es caracteritzen perquè són la generació que ha viscut l'auge i la penetració definitiva de les noves tecnologies. A diferència de la generació X, la precedent —que va conèixer el naixement de les noves tecnologies i va haver d'adaptar-se d'un context analògic a un digital—, els mitjans tecnològics i Internet ja no es conceben com productes accessoris o de luxe, sinó com el mitjà preminent i com a productes de necessitat, en consonància amb el marc de referència propi d'aquesta generació, definit per la globalització i el consumisme. Les característiques bàsiques dels mil·lennistes són, doncs, la implementació de la tecnologia i l'ús quotidià d'Inter-

net, trets més constants que d'altres relatius als valors, als ideals, a les creences i a les expectatives, ja que aquests darrers es diferencien segons els rangs d'edat específics i altres variables (Amaro, Henriques i Duarte, 2016).

La normalització del context tecnològic té conseqüències palpables en els hàbits i les dinàmiques dels membres de la generació del mil·lenni: la més reconeixible és la tendència a l'execució de diverses accions simultànies de manera efectiva, l'anomenada *multitasking* (*multitasking*, en anglès) (Watson, Terry i Doolittle, 2012), quan alguna d'aquestes feines es desenvolupa amb un mitjà tecnològic. No es tracta només d'una capacitat, sinó també de la integració d'aquest funcionament com a mètode d'actuació general, cosa que ha derivat en importants conseqüències no només socials, sinó també en el món laboral. Segons un estudi dut a terme per Accenture, el 2015, el 98% dels professionals emprenen habitualment tasques múltiples a la feina. Les diferents generacions representades a l'estudi tenen una tendència considerable a aquesta modalitat d'actuació: el 64% dels mil·lennistes hi dediquen la meitat del temps, mentre que aquesta modalitat baixa a l'entorn del 50% per als membres pertanyents a les dues generacions prèvies. La valoració de les tecnologies com a eina de comunicació professional, de lideratge i d'organització manté una tendència positiva, tot i que es reconeix l'existència d'un vessant desavantatjós. Aquesta consisteix en el fet que la

tecnologia ha generat l'exigència, d'una banda, d'estar constantment disponible i, de l'altra, de ser capaç de treballar en tasques múltiples.³⁹

Segons un altre estudi sobre les xarxes socials,⁴⁰ aquest enfocament específicament als mil·lennistes, els membres d'aquesta generació dominen les tecnologies, les quals han passat a formar part integrant de les seves vides i a definir el seu comportament, però només la meitat, el 52%, es considera actualitzat en els avanços tecnològics. El que és realment rellevant no és el coneixement de les darreres novetats, sinó la integració de les tecnologies en els diferents aspectes vitals i en la definició de les relacions socials, així com la necessitat de viure permanentment connectats. Les xarxes socials consoliden la seva rellevància: l'estudi indica que nou de cada deu internautes tenen almenys un compte actiu, de manera que gairebé la totalitat d'usuaris d'Internet d'aquesta generació fa ús de les vies de comunicació social digital, tendència que es manté des del 2011. Aquestes són espais de contacte col·lectiu utilitzats, principalment, per consolidar relacions preestablertes, però on també se'n creen de noves, gràcies a la facilitat amb la qual po-

den fundar-se grups sostinguts en interessos comuns. No resulta complicat trobar afinitats entre els internautes perquè les xarxes són espais personals en què els usuaris exposen aquells elements que defineixen la seva identitat (gustos, hàbits, valors, idees, etc.), i en què troben reforç social en els diferents col·lectius i grups als quals pertanyen. Per la seva idiosincràsia, algunes xarxes socials poden arribar a concebre's com l'espai personal on emmagatzemar, a llarg termini, records i experiències viscudes, de manera similar a l'ús que alguns usuaris fan dels blogs, si bé aquests últims es mantenen com a repositori durant un cert període (per exemple, durant una estada a l'estranger o un viatge llarg). Val a dir que també s'incrementa l'ús de les xarxes com a eines per la recerca d'ofertes laborals o, com s'ha comentat en l'apartat anterior, per a la cura de la imatge enfocada a interessos professionals. El contingut és rellevant per als mil·lennistes, que dediquen esforços i temps per exercir-hi un cert control que els permeti assolir les finalitats desitjades: elaborar la imatge personal que volen projectar, agradar als seus contactes i rebre el reforç de la comunitat.

39. L'estudi, anomenat «Listen Learn Lead Global Research 2015», s'ha dut a terme en una població de 3.600 persones de classe social, país i sector professional diferents. Els resultats són accessibles a <https://acnprod.accenture.com/_acnmedia/Accenture/ConversionAssets/Microsites/Documents13/Accenture-IWD-2015-Research-Listen-Learn-Lead.pdf>, consultat per darrera vegada el 16/10/2016.

40. L'estudi deriva de la «VII Ola del Observatorio de Redes Sociales» (publicada el 16 de desembre del 2015), informe sobre l'ús de les xarxes socials a escala nacional que The Cocktail Analysis i Arena preparen anualment. En aquest cas, es tracta d'un estudi publicat el 3 de març del 2016 que es focalitza en la generació dels mil·lennistes: «Observatorio de Redes Sociales - Millennials. VII Ola». Els resultats són accessibles a <<http://www.slideshare.net/TCAanalysis/observatorio-de-redes-sociales-millennials>>, consultat per darrera vegada el 16/10/2016.

Reprenem les dades relatives al rang d'edat que presenta la comunitat estudiantil de la UB, centre que ens ha servit d'exemple per donar inici a aquest apartat. En els cursos indicats a la taula, els membres de la generació del mil·lenni tenien una edat compresa entre els 18/19 – 34/35 (curs 2014-2015), 19/20 – 35/36 (curs 2015-2016) i 20/21 – 36/37 anys (curs 2016-2017). Les dades especificades a la taula mostren una comunitat amb una clara preponderància d'individus amb edats entre els 18 i els 23 anys, però també una importància significativa de la resta de membres de la generació del mil·lenni: mentre que els mil·lennistes suposen a l'entorn del 94% (sumant els matriculats amb edats entre 18 i 32 anys), la representació de les altres generacions és mínima, i assoleix, en conjunt, al voltant del 6% restant. En conclusió, no es pot obviar que un dels factors decisius de l'èxit de la integració tecnològica a l'entorn universitari consisteix en el fet que la major part de la seva comunitat pertany al col·lectiu de l'alumnat, els membres del qual se situen principalment dins dels marges cronològics d'una generació que es defineix, de manera primordial, per la seva relació orgànica amb les noves tecnologies.

3.3 L'associacionisme universitari i les noves tecnologies

Atenguem un últim aspecte relatiu a la recepció de les tecnologies per part de la comunitat universitària,

en aquesta ocasió en relació amb el fet associatiu. La solidaritat que afavoreix l'associacionisme universitari es manifesta especialment en l'àmbit del coneixement i de les competències. L'orientació acadèmica, el suport entre els estudiants d'una mateixa titulació o de titulacions amb afinitats i la compartició d'habilitats esdevenen pràctiques habituals altament significatives i valorades pels integrants del grup, de manera que es tracta d'un factor rellevant per a l'enfortiment dels lligams del teixit associatiu. Cada curs acadèmic es generen múltiples iniciatives basades en l'intercanvi de coneixements i en l'assessorament per augmentar les competències entre els membres d'un grup. La constitució associativa sol veure's impulsada –o, si més no, aquest és un dels factors que l'afavoreix– per la demanda explícita d'uns coneixements als quals els estudiants no tenen accés en el seu programa d'estudis, i per la possibilitat de generar vies per adquirir-lo. Així, en molts casos, trobem que, als estatuts d'una associació universitària, un dels punts que descriuen els objectius de la formació del col·lectiu consisteix a beneficiar-se d'una formació complementària que els socis consideren valuosa per a l'èxit acadèmic. Un dels avantatges de la unió associativa més atractiva per als alumnes és que aquesta fa viable el disseny de petites càpsules de formació a mida, segons les necessitats concretes del grup, a les quals es pot optar mitjançant programes específics de subvencions, la recaptació de finançament per mitjans propis de l'associació o l'esmentat intercanvi de coneixements i habilitats.

La presència de l'àmbit de les tecnologies en la formació que demanen els grups d'estudiants és, en els darrers anys, una constant. La incidència que poden arribar a tenir les noves tecnologies al llarg de la carrera acadèmica no és menyspreable: un bon ús de les eines aplicades als sectors professionals concrets pot tenir repercussions en la capacitat de tractar i d'analitzar la informació, en l'èxit de la recerca, en la presentació de memòries, pràctiques o articles i en l'optimització del treball individual i col·laboratiu. Distingir-se per l'habilitat d'utilitzar de manera adequada les tecnologies emprades habitualment en l'entorn acadèmic és una capacitat que cada vegada es valora més en la comunitat universitària, i a la qual els estudiants presten una atenció que augmenta gradualment a mesura que avancen en la trajectòria acadèmica. Així, als estudis de segon grau, els màsters, un aspecte rellevant de l'èxit de l'alumne depèn de l'adquisició –si no les ha assolides ja en el cicle inferior– d'unes competències tecnològiques que, tot i que no s'inclouen en el programa docent, reverteixen directament i de manera significativa en els camps de la recerca, del tractament de la informació i de la presentació i l'exposició de resultats. En els estudis universitaris de tercer grau, els doctorats, el domini

d'aquestes competències passa de ser rellevant a ser gairebé imprescindible. La consciència d'aquest fet per part de l'alumnat, que pot despertar ja durant els estudis de primer cicle, es localitza en diversos casos com un element motivador en la formació de grups que, gràcies a la força associativa, generen estratègies d'adquisició d'aquests coneixements mancants.

No és una pràctica inusual, doncs, que les associacions d'estudiants programin algun tipus de formació específica vinculada a les tecnologies. Allò que sí que seria innovador i que, ara per ara, no tenim coneixement que hagi resultat de la iniciativa de cap grup universitari és vincular la formació en noves tecnologies amb l'associacionisme. Pel que fa a les competències tecnològiques, els coneixements demanats presenten uns objectius d'aplicabilitat professional i acadèmica, de manera que es troben allunyats del mateix fet associatiu.⁴¹ Tot i així, l'associació també pot beneficiar-se'n col·lateralment, si té membres amb cert domini en aquest àmbit.

D'altra banda, les associacions de cultura popular es caracteritzen perquè participen poc o no participen en la demanda de formació tecnològica, atès que els interessos que es troben rere el vincle associatiu no es basen en unes expectatives pro-

41. A excepció del col·lectiu InnoTech Club UAB, del qual no s'ha pogut localitzar cap empremta digital a partir del 2014. El tractament de la tecnologia que aborda aquest grup no ha pogut establir-se, de manera que, tot i que l'hem inclòs en el capítol segon, dins de la categoria de desenvolupament d'habilitats, no pot excloure's que es tracti d'un abordament tecnològic de caràcter lúdic o professionalitzador. El col·lectiu apareix al cens de la UAB: <<http://www.uab.cat/web/viure-el-campus/participacio-estudiantil/eldirectori/eldirectori-1345661835228.html#e50>>, consultat per darrera vegada el 22/12/2016.

fessionals i acadèmiques. Això no significa que les esmentades associacions no demanin formació específica complementària, però aquesta formació s'allunya de la qüestió tecnològica, que acostuma a quedar relegada a una compartimentació individual de coneixements i, en alguns casos, grupal. Tot i així, les associacions de cultura popular i tradicional

estan constituïdes majoritàriament per un gruix d'individus que es troben en la franja d'edat més avesada a l'ús orgànic de les noves tecnologies. En conseqüència, les dinàmiques de funcionament, de comunicació i de relació que s'estableixen no ignoren el paper central que hi ha assolit la tecnologia, com demostra aquest estudi en els capítols següents.

